

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО М.А. И ДРУГИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба №. 5115/18)

РЕШЕНИЕ

Член 2 и член 3 • Експулсиране • Липса на ефективни гаранции срещу връщане в Китай на мюсюлмански уйгури в риск от произволно задържане, малтретиране и смърт • Подход на националните власти, който не предлага гаранции за внимателна оценка на съответните рискове

СТРАСБУРГ

20 февруари 2020 г.

Това решение ще стане окончателно при условията, посочени в член 44, параграф 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото М.А. и Други срещу България,

1. Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камера в състав:

Шифра О'Лиъри, Председател,

Гана Юдковска,

Йонко Грозев,

Мартинс Митс,

Латиф Хюсеинов,

Ладо Чантурия,

Аня Сейберт-Фор, съдиш,

и Милан Блашко, *Заместник-секретар на отделението,*

Като взе предвид:

жалбата срещу Република България, подадена до Съда по член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от петима китайски граждани, г-н М.А. („първият жалбоподател“), г-н А.Н. („вторият жалбоподател“), г-н Y.M. („третият жалбоподател“), г-н S.H. („четвъртият жалбоподател“) и г-н А.А. („петият жалбоподател“) (заедно „жалбоподателите“) на 26 януари 2018 г.;

решението да уведоми българското правителство („правителството“) за оплакванията, че жалбоподателите ще бъдат изправени пред произволно задържане или малтретиране и могат да бъдат осъдени на смърт, ако бъдат върнати в Китай, и да обяви за недопустима останалата част на жалбата;

решението да не се разкриват имената на жалбоподателите;

решението за привременна мярка съгласно член 39 от Правилата на Съда, указваща на правителството-ответник, че жалбоподателите не трябва да бъдат връщани в Китай;

становищата на страните;

След като заседава в закрито заседание, проведено на 28 януари 2020 г.,

Постанови следното решение, прието на същата дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

Делото се отнася до предвиденото експулсиране на основание заплахата за национална сигурност на петима уйгури в Китай, където се твърди, че биха били изложени на риск от смърт или малтретиране. Жалбоподателите се оплакват по-специално от нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията.

ФАКТИТЕ

1. Жалбоподателите са родени съответно през 1983, 1994, 1991, 1994 и 1989 г. Те са представлявани от г-жа И. Савова, адвокат, практикуващ в София.

2. Правителството се представлява от техния агент, г-жа И. Недялкова от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателите са уйгурски мюсюлмани от автономния регион Синдзян-Уйгур (наричан по-долу „XUAR“).

I. БЯГСТВОТО НА ЖАЛБОПОДАТЕЛИТЕ ОТ КИТАЙ И ПРИСТИГАНЕ В ТУРЦИЯ

4. Индивидуалните разкази на жалбоподателите, представени от тях пред българските власти и Съда, са както следва.

A. Вторият жалбоподател

5. В много случаи вторият жалбоподател става свидетел на насилие и тормоз от страна на властите срещу етническите уйгури в XUAR.

6. След като завършва училище през 2013 г., жалбоподателят отваря магазин за поправка на мобилни телефони. Скоро след това той е посетен от служители по сигурността, които му казват да започне да събира данни за своите клиенти за тях. Той отказва, защото това е незаконно, а служителите му казват, че ще затворят магазина и ще го арестуват. Три дни по-късно те го посещават отново и подновяват заплахите си.

7. Страхувайки се за безопасността си, жалбоподателят решава да избяга и напуска града си. Когато се свързва с майка си по телефона, тя му казва, че срещу него е повдигнато обвинение за нелоялност към комунистическата партия и неоказване на съдействие на властите. Майката на жалбоподателя го съветва да напусне страната. Впоследствие майка му и сестра му са арестувани.

8. През декември 2013 г. вторият жалбоподател пристига в Малайзия. Няколко месеца по-късно, с фалшив турски паспорт, той пристига в Турция. По време на престоя си там работи в магазин за мобилни телефони.

Б. Третият жалбоподател

9. Семейството на третия жалбоподател е следено от полицията, тъй като през 40-те години дядо му се е сражавал срещу комунистическите власти в Гражданската война в Китай. Освен това на членовете на семейството му не е разрешено да имат паспорти.

10. През 2002 г., когато жалбоподателят е дете, всички членове на неговото семейство са арестувани, защото са се молили. Баща му остава в ареста два месеца и е глобен за това, че учи децата си да се молят.

11. През юли 2009 г. в столицата на XUAR, Урумчи, избухват бурни бунтове с участието на уйгурите. Известно време след това жалбоподателят обсъжда тези събития по интернет с негов приятел. След няколко дни той е арестуван за това и е държан в ареста около два месеца. Измъчван е, което налага лечение в болница, и многократно е разпитван. Първоначално семейството му не е информирано за ареста му. Когато разбират, те плащат подкуп, за да го освободят. След това жалбоподателят е задължен всяка седмица да докладва в полицията.

12. През юли 2011 г. третият жалбоподател е арестуван за това, че е пуснал брада.

13. Известно време жалбоподателят помага в семейния бизнес и през 2012 г. отваря магазин за мобилни телефони.

14. През 2013 г. жалбоподателят започва тайно да преподава уйгурски език на деца. След като това става известно на властите, те посещават къщата му, за да го арестуват, но не го намират. Родителите му се свързват с него и му казват да бяга.

15. Жалбоподателят успява да напусне Китай нелегално и след като преминава през Виетнам, Камбоджа и Тайланд, през февруари 2014 г. пристига в Малайзия. Няколко месеца по-късно, след като получава фалшив турски паспорт, той пристига в Турция. Турските власти му издават разрешение за пребиваване.

16. През 2015 г. жалбоподателят се свързва със семейството си в XUAR. Баща му му казва, че ако се върне, ще бъде осъден на доживотен затвор или на смърт.

17. В Турция жалбоподателят работи и се оженва за жена от уйгурски произход (която не пристига в България с него). През 2017 г. той губи работата си.

В. Четвъртият жалбоподател

18. През 2009 г. жалбоподателят и съпругата му са арестувани, защото имат дете скоро след като сключват брак, което противоречи на китайската политика за семейно планиране. Жалбоподателят е задържан в продължение на два месеца и е глобен. Той е арестуван и държан в ареста при два последващи случая, когато се раждат второто и третото му дете.

19. Страхувайки се от по-нататъшно преследване, жалбоподателят и съпругата му решават да избягат от Китай. През август 2013 г. те влизат във Виетнам и пристигат в Малайзия през Камбоджа и Тайланд.

20. През септември 2014 г. жалбоподателят пристига законно в Турция, а съпругата му се присъединява към него през 2016 г. И двамата

работят в текстилна фабрика в продължение на половин година. Съпругата на жалбоподателя не пристига с него в България. През 2016 г. жалбоподателят узнава от приятел, че двама от братята му са били арестувани, след като е напуснал Китай.

В. Първият и петият жалбоподатели

21. Първият и петият жалбоподател също бягат от предполагаемо преследване от властите в ХУАР. Те пристигат в Турция на различни дати.

II. ПРИСТИГАНЕТО НА ЖАЛБОПОДАТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

22. Според жалбоподателите през 2017 г. отношенията между Турция и Китай се подобряват и турските власти започват депортации на уйгури, пребиваващи в страната, обратно в Китай. Затова жалбоподателите решават да напуснат Турция.

23. На 26 юли 2017 г. те преминават незаконно българо-турската граница и са задържани от българската гранична полиция.

24. На 27 юли 2017 г. директорът на регионалната дирекция гранична полиция издава пет заповеди, с които разпорежда „връщане на жалбоподателите в страната на произход, страна на транзитно преминаване или трета страна“ - мярка по член 41, ал. 1 от Закона за чужденците (виж параграф 45 по-долу). Тези заповеди са връчени на жалбоподателите чрез преводач от турски език. Те подлежат на съдебен контрол в рамките на четиринадесет дни, но жалбоподателите не правят такова искане.

25. Срещу жалбоподателите са повдигнати обвинения, свързани с незаконното им влизане в България, и на 27 юли 2017 г. те постигат споразумение с органите на прокуратурата. Споразумението е одобрено в същия ден от Районен съд Елхово. Съгласно това споразумение жалбоподателите признават, че са извършили престъпление незаконно влизане в страната и приемат кратки условни присъди и глоба.

26. След това жалбоподателите са настанени в център за задържане на чужденци. Не е ясно кога приключва тяхното задържане.

27. На 30 ноември 2017 г. жалбоподателите са отведени в китайското посолство в София, за да бъде установена самоличността им, а на 18 януари 2018 г. посолството им издава документи за пътуване.

III. ПРОИЗВОДСТВО ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УБЕЖИЩЕ

28. На 1 декември 2017 г. жалбоподателите подават молби за убежище. На 8 декември 2017 г. те са интервюирани от длъжностно

лице от Държавната агенция за бежанците, което в пет решения от 18 декември 2017 г. отхвърля молбите за убежище. Жалбоподателите обжалват пред съд.

29. На 26 януари 2018 г. Административен съд Хасково (наричан по-нататък „Административният съд“) провежда заседания по молбите на жалбоподателите и на 29 януари 2018 г. постановява решения, с които потвърждава горепосочените решения. Жалбоподателите са представлявани от адвокат в това производство.

23. След като разглежда индивидуалните разкази на жалбоподателите, представени от тях и обобщени в параграфи 5 до 20 по-горе, Административният съд намира, че жалбоподателите не са доказали, че са били преследвани в тяхната страна на произход по смисъла на чл. 8, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците или че са изложени на риск от такова преследване в бъдеще. Жалбоподателите са направили твърдения за риска, на който са изложени, въз основа на широко известни факти за ситуацията в ХУАР и въпреки че със сигурност е имало сблъсъци между уйгурите и ханските китайци в района, китайските власти обосновано са предприели антитерористични мерки в отговор на насилствените действия на уйгурските сепаратисти. Жалбоподателите не са доказали, че са били принудени да напуснат или да останат извън държавата си по произход, защото са били изправени пред реален риск от смърт или малтретиране в резултат на вътрешен или международен конфликт по смисъла на чл. 9, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците. Такъв риск трябва да бъде конкретен и реален, какъвто в случая не е установен. Жалбоподателите са представили писмо на уйгурска организация, Международната уйгурска фондация за правата на човека и демокрацията, описващо ситуацията в ХУАР, но според Административния съд информацията, която то съдържа, не доказва никакъв индивидуален риск за тях.

24. Административният съд също така изтъква, че не е доказано, че проблемите, които жалбоподателите са имали с властите, преди да напуснат Китай, се дължат на техния етнос или религия. На жалбоподателите е било разрешено да получат образование и да водят нормален живот. Четвъртият жалбоподател е имал проблеми, защото не е бил съгласен с китайската политика за семейно планиране и е нарушил съответните закони, а третият жалбоподател също е нарушил закона, като е преподавал уйгурски език. Проблемът с властите на четвъртия жалбоподател е неотносим към молбата му за убежище. Накрая, няма индикации, че Турция е възнамерявала да върне китайските уйгури; напротив, тя полага усилия за защита на тюркските малцинства в други страни.

25. По време на интервюта си с представителите на Държавната агенция за бежанците вторият, третият и четвъртият жалбоподател са подпомогнати от преводачи от турски език. Когато в последвалото

съдебно производство те се оплакват от липсата на превод от уйгурски, Административният съд посочва, че самите те са заявили, че разбират турски, че са живели известно време в Турция и че разказите им в съдебното производство не се различават от тези, изложени пред Държавната агенция за бежанците; това опровергава твърденията, че не са успели да разкажат историите си. По време на съдебното производство присъстват преводачи от уйгурски. Третият жалбоподател възразява срещу участието на преводача, назначен в неговия случай, като казва, че не му вярва, тъй като преводачът е китайски гражданин. Административният съд обаче преценява, че жалбоподателят не е обосновал в достатъчна степен причините за недоверието си. Той посочва, че не може да бъде осигурен друг преводач от уйгурски, а жалбоподателят е настоявал за наличието на такъв преводач. Четвъртият жалбоподател, на когото е назначен същият преводач, не възразява. В случая с втория жалбоподател е назначен друг преводач.

26. Накрая, Административният съд посочва, че фактът, че жалбоподателите са били задържани по време на своите интервюта с представител на Държавната агенция за бежанците, е без значение за преценката му за законосъобразност на обжалваните решения и сам по себе си не представлява процесуално нарушение в контекста на производството за убежище.

IV. ПРОИЗВОДСТВА ПО ЕКПУЛСИРАНЕ

34. В паралелни производства, с пет заповеди от 24 януари 2018 г. председателят на Държавната агенция „Национална сигурност“ нарежда експулсирането на жалбоподателите на основание заплахата за национална сигурност. Жалбоподателите обжалват тези заповеди. В последвалото производство те са подпомагани от преводачи, на които не са възразили. Държавна агенция „Национална сигурност“ представя на компетентния съд - Върховния административен съд - документи, обобщаващи фактическата обстановка.

35. Правителството представя решенията, постановени от Върховния административен съд на 8, 13 и 14 май 2019 г. по делата на втория, третия и четвъртия жалбоподател. Жалбите им са отхвърлени.

36. В трите решения, които съдържат почти идентични мотиви, е отбелязано, че след като напускат Китай, вторият, третият и четвъртият жалбоподател остават в Сирия, където преминават обучение „за организацията Ислямско движение Източен Туркестан (ЕТИМ), считана за терористична“. Жалбоподателите са поддържали контакти по телефона с „високопоставен член на ЕТИМ в Афганистан“, както и с трафиканти на хора в Турция и Тайланд. Чрез телефонните контакти вторият, третият и четвъртият жалбоподател са били във връзка с „хора,

които имат директни телефонни контакти с членове на терористичната организация „Ислямска държава“. Вторият, третият и четвъртият жалбоподател са били в контакт и с двама уйгури с шведско гражданство, които са се ангажирали с трансфера на групата до Западна Европа. Шведските граждани са били „свързани с Ислямска държава“, като един от тях поддържал „активна тясна връзка“ с бивш затворник от Гуантанамо от уйгурски произход.

37. Върховният административен съд счита горните факти за достатъчни, за да извърши преценка, като отбелязва, че основните данни, на които те се основават, са поверителни. Той посочва, че в производства по експулсиране по съображения за национална сигурност е допустимо ограничаването на достъпа до такива първични данни, за да се защити класифицираната информация.

38. Върховният административен съд заключава, че Държавна агенция „Национална сигурност“ убедително е показала, че вторият, третият и четвъртият жалбоподател могат да представляват заплаха за националната сигурност на България. Това е така поради техните „връзки с представители на терористични организации“ и обучението, което са преминали в Сирия. Въпреки, че не е установено, че са предприели някаква конкретна дейност срещу България, незаконното им влизане в страната като част от организирана група е достатъчен показател в това отношение. „Сложната имиграционна ситуация“ в страната и „ескалацията на бежанската и миграционната криза в цяла Европа“, водеща до „по-висок риск от терористични атаки“, също трябва да бъдат взети под внимание.

39. Накрая, Върховният административен съд обсъжда твърденията на втория, третия и четвъртия жалбоподател относно рисковете, пред които биха се изправили, ако бъдат върнати в Китай. Той посочва, че жалбоподателите не са изложили аргументи в това отношение. Във всеки случай въпросът, дали те ще бъдат върнати в Китай или друга държава, се отнася до прилагането, а не до законността на мерките срещу тях. Що се отнася до четвъртия жалбоподател, Върховният административен съд указва на председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“ да издаде заповед за експулсиране, в която да се посочи „държавата, в която чужденецът не трябва да бъде експулиран“.

40. В допълнение, Правителството представя писмо от Държавна агенция „Национална сигурност“ от 17 май 2018 г., според което последната се е „сдобила с данни“, че вторият, третият и четвъртият жалбоподател са членове на Ислямско движение Източен Туркестан - „терористична, сепаратистка организация, основана от радикални уйгурски мюсюлмани в Западен Китай“.

V. ДЕЙСТВИЯ НА МЕЖДУНАРОДНО НИВО В ЗАЩИТА НА ЖАЛБОПОДАТЕЛИТЕ

41. През декември 2017 г. две уйгурски организации - Световният уйгурски конгрес със седалище в Мюнхен, Германия, и Международната уйгурска фондация за правата на човека и демокрацията със седалище във Вашингтон, изпращат писма до Държавната агенция за бежанците, в подкрепа на молбите за убежище на жалбоподателите. Те посочват, че жалбоподателите имат „обоснован страх, че ще бъдат преследвани“ в Китай и че са избягали от Турция от страх за сигурността си там.

42. На 22 декември 2017 г. Амнести Интернешънъл изпраща писмо до българския министър на вътрешните работи, в което го призовава да гарантира, че жалбоподателите няма да бъдат върнати насилно в Китай. Организацията посочва, че ако бъдат върнати, жалбоподателите „биха били в реална опасност от сериозни нарушения на правата на човека“. Заявява, че са документирани множество случаи на търсещи убежище уйгури, чиито молби са били отхвърлени и които са били принудително върнати в Китай, където са били „задържани, измъчвани, а в някои случаи осъждани на смърт и екзекутирани“. Някои от тези случаи са описани в писмото.

43. На 16 януари 2018 г. няколко членове на Европейския парламент призовават българските власти да не депортират жалбоподателите в Китай. Те посочват, че ако бъдат върнати, жалбоподателите биха рискували произволно задържане, насилствено изчезване или изтезания.

ПРИЛОЖИМА ПРАВНА И ФАКТИЧЕСКА РАМКА

I. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

27. Приложимото вътрешно право за убежище и хуманитарна защита е обобщено в *Ауад срещу България* (жалба № 46390/10, §§ 27-31, 11 октомври 2011 г.), а вътрешното право и практика по отношение на експулсирането по причини от национална сигурност съгласно Закона за чужденците от 1998 г. са обобщени в *Ауад* (цитиран по-горе, §§ 32-40) и *М.М. срещу България* (жалба № 75832/13, §§ 24-28, 8 юни 2017 г.).

28. Освен това Законът за чужденците предвижда връщане „в страната на произход, страна на транзитно преминаване или трета страна“ (до 2016 г. мярката се определя като „принудително отвеждане до границата на Република България“) в случаите, по-специално, когато чужденец е влязъл незаконно в страната (чл. 41, ал. 1 от закона).

II. ОТНОСИМА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СТРАНАТА

А. Информация, предоставена от българското Министерство на външните работи

29. В информационна нота, съставена за целите на настоящото производство, Българското министерство на външните работи предоставя следната основна информация за XUAR:

“Понастоящем около 22 милиона души живеят в автономния район Синдзян-Уйгур, от които приблизително 9 милиона са уйгури, предимно сунити мюсюлмани....

След 2009 г. и особено след движението „Арабска пролет“ и възхода на ИДИЛ в Сирия и Ирак, част от населението се радикализира и броят на терористичните атаки, извършени от уйгурите на китайска територия, се увеличават. Това доведе до засилване на мерките, които вече са в сила, и въвеждането на много нови мерки за сигурност в региона, като събиране и съхраняване на паспортите на китайските уйгури с цел ограничаване на пътуването им в чужбина, въвеждане на ограничения за празнуването на мюсюлманските празници, пълната забрана за достъп до чуждата мюсюлманска литература, забраната на ислямския воал и дълги бради и др. Всички тези мерки, в допълнение към ниското ниво на образование на уйгурското население и специфичния му начин на живот, влошиха допълнително неговата изолация и саморадикализация, както и [неговия] сепаратистки уклон.

В този регион се роди и понастоящем влияе терористичната организация Ислямско движение Източен Туркестан, чиито цели са отделянето на региона от Китай и създаването на теократична държава. През 2013 г. китайското правителство обяви [Ислямското движение Източен Туркестан] за терористична организация..

Китайските власти считат радикализирането на уйгурите за едно от най-големите предизвикателства за националната сигурност и предприемат активни стъпки за връщане на всички китайски уйгури, които незаконно са напуснали страната.”

Б. Доклад на правителството на Обединеното кралство

30. Информационна бележка на Министерството на вътрешните работи на Обединеното кралство „Китай: противопоставяне на държавата“, издадена през ноември 2018 г., казва следното относно ситуацията в XUAR:

“2.4.29 През май 2014 г. Китай стартира своята кампания „Силен удар срещу насилствения тероризъм“ в района на Синдзян. Тази кампания е насочена към всеки, за когото държавата смята, че представлява заплаха за държавната сигурност, етническото единство и социалната стабилност.

2.4.30 Съобщава се, че уйгурите и други мюсюлмански малцинствени групи, които подкрепят или се възприема, че подкрепят независимост или насърчават екстремизъм, са арестувани, задържани, измъчвани и в някои случаи екзекутирани. От април 2017 г. властите са задържали хиляди уйгури и други

мюсюлмани и са ги принудили да преминат „патриотично образование“ в лагери за превъзпитание, където също са подложени на мъчения и малтретиране. Първоначално това е било за кратки периоди, но сега изглежда, че хората са задържани за неограничен срок. Няма данни колко души са задържани дългосрочно, но оценките варират от десетки хиляди до повече от милион. ...

2.4.31 Властите разглеждат широк спектър от поведения в региона като свързани с „екстремистка“ дейност и изглежда, че това може да включва незапугващо изразяване на уйгурската идентичност, включително религия, култура и език. Има сведения, че властите също са силно подозрителни към уйгурите и други мюсюлмански етнически малцинства в Синдзян, които имат семейство в чужбина или са пътували в чужбина. ...

2.4.32 Лица, които [подкрепят] или се възприема, че подкрепят независимостта на XUAR, и са попаднали на вниманието или има вероятност да попаднат на вниманието на властите, или уйгур или друг мюсюлманин от XUAR, който може да докаже, че при завръщане той или тя ще бъдат принудително настанени в „превъзпитателен лагер“, вероятно са в риск от преследване и / или сериозна вреда...”

Б. Доклади на правителството на САЩ

31. Докладът на Държавния департамент на Съединените щати за 2018 г. относно практиките, засягащи правата на човека в Китай, публикуван през март 2019 г., казва по отношение на XUAR:

“Правителствената кампания за "синизация" доведе до етнически базирани ограничения на движението, включително ограничена възможност за етническите уйгури да пътуват свободно или да получават документи за пътуване; по-голямо наблюдение и присъствие на въоръжена полиция в Синдзян; и законодателни ограничения върху културните и религиозните практики. ...

През 2017 г. правителството на Синдзян въведе и нови „Правила за дерадикализация“, кодифициращи усилията за „ограничаване и ликвидиране на екстремизма“, според *Синхуа (Xinhua)*. Широката дефиниция за екстремизъм доведе до задържането от 2017 г. на 800 000 до евентуално повече от два милиона уйгури, етнически казахи и други мюсюлмани в центрове за „трансформация чрез образование“ или концентрационни лагери, предназначени да насаждат патриотизъм и да заличат религиозните и етническите им идентичности. Това включваше много лица, на които беше наредено да се върнат в Китай от следване или работа в чужбина. Международните медии съобщават, че служители по сигурността в центровете са малтретирали, измъчвали и убивали някои задържани. ...

Извън лагерите за интерниране правителството прилага строги ограничения върху изразяването на културната, езиковата и религиозна идентичност на малцинствата, включително правила, забраняващи поведение, което правителството счита за признаци на „екстремизъм“, като отглеждане на „ненормални“ бради, носенето на воали на обществени места и внезапно спиране на тютюнопушенето и пиенето на алкохол, както и други поведения. Правилата забраняват използването на някои ислямски имена при именуване на деца и определят наказания за преподаването на религия на децата. Властите проведоха „анкети на домакинствата“ и „домашни пребивавания“, в които служители или

доброволци насилствено живееха в домовете на уйгурите и наблюдаваха семействата за признаци на „екстремизъм“....

Уйгурите и другите религиозни малцинства продължиха да бъдат осъждани с дълги присъди „лишаване от свобода“, а в някои случаи бяха екзекутирани без надлежен процес по обвинения в сепаратизъм и застрашаване на държавната сигурност. Правителството построи нови затвори в Синдзян, за да облекчи пренаселеността на съществуващите съоръжения, според достоверни източници....

Правителството оказва натиск върху чужди държави да върнат или да отказват визи на уйгурите, които са напуснали страната, и репатрираните уйгури са изправени пред риск от затвор и малтретиране при завръщане. Някои уйгури, които бяха насилствено върнати, изчезнаха след пристигането си в Китай. Членовете на семействата на уйгури, които учат в чужбина, също са били подложени на натиск да убедят студентите да се върнат в Китай, а завърналите се студенти са били задържани или принудени да посещават лагери за превъзпитание, според задграничните медии.”

32. Отчетите за тероризма на Държавния департамент за 2017 г., публикувани през септември 2018 г., описват ситуацията в XUAR по следния начин:

“Наричайки „тероризма, сепаратизма и екстремизма“ „три зли сили“, които заплашват вътрешната стабилност, Китай продължи да засилва вътрешните усилия за борба с тероризма и призова за по-голямо регионално сътрудничество за борба с тероризма. През март-април [2018 г.] Китай започна голяма кампания за сигурност в автономния регион Синцзян-Уйгур (XUAR), насочена към уйгурите и други мюсюлмански етнически групи и целяща изкореняване на това, което служителите определят като "сепаратистка, екстремистка и терористична дейност". Кампанията включваше задържания, за които се съобщава, че са хиляди, както и засиленото използване на традиционните полицейски мерки, внедряването на високотехнологични системи за наблюдение, принудително събиране на ДНК и други биометрични данни и затварянето на джамиите.

Основният фокус на Китай за борба с тероризма остана върху етническите уйгурски екстремисти, които Пекин приписва на Ислямското движение Източен Туркестан (ЕТИМ). Китай поддържа, че ЕТИМ е отговорен за голяма част от насилието в XUAR, въпреки липсата на независима информация, че ЕТИМ действа в Китай. Отговорът на Китай на заплахата от тероризъм остава трудно разграничим от потискането на дейностите, които ръководството смята за сепаратистки по своя характер или политически подривни към партията на Китайската общност. В отговор на предполагаемите сепаратистки или подривни опасения, Китай засили сигурността и надзора си в XUAR, включително прилагането на по-строг контрол за сигурност, ограничения на пътуванията и ограничаване на религиозната практика. ...

Отвъд границите на Китай, Китай продължи сътрудничеството в областта на сигурността и борбата с тероризма със страни, които очертаха сходно широко определение на „екстремизъм“ и предизвикаха опасения относно правата на човека. Например египетските власти арестуваха и депортираха най-малко 34 уйгури от китайска националност през юли, според съобщенията след заповед на китайското правителство уйгурските студенти в Египет да се върнат в Китай. Съобщава се, че тези уйгури, които са се завърнали, са изпратени в лагери за превъзпитание, където са загинали поне двама.”

33. Доклади за тероризма за 2018 г. на Държавния департамент , издадени през октомври 2018 г., уточняват и следното:

“В забележителна промяна от предишните години, Китай обяви, че през 2018 г. в ХУАР не са се случвали тежки терористични инциденти поради „нови политики за борба с екстремизма“, като по този начин публично оправда репресивната кампания на Пекин в Синдзян. ...

През октомври регионалното правителство на ХУАР измени съществуващите разпоредби в смисъл , че властите могат да използват „центрове за обучение за професионални умения“, за да „дерадикализират“ хората, заподозрени в екстремизъм. Анализ на сателитни изображения, разкази на очевидци и групите за правата на човека документират използването на бодлива тел, охранителни кули и единични изходи, характерни за места за лишаване от свобода. Предишните правила не споменаваха професионалните центрове и промяната със задна дата осигури правно покритие за масовото задържане на уйгури и други малцинства в ХУАР, което започна през 2017 г. ... В международните медии започнаха да се появяват съобщения и за масовия трансфер на уйгури към вътрешността на Китай поради пренаселеност в лагерите, като се описват жестоки условия на задържане в съоръженията, включително изтезания и смърт“

В. Доклади на международни неправителствени организации

34. В своя световен доклад за 2018 г. Хюман Райтс Уоч коментира и ситуацията в ХУАР:

“Властите все повече ограничават и наказват чуждите връзки на уйгурите. От октомври 2016 г. властите произволно изтеглят паспорти от жителите на Синдзян. От около април 2017 г. властите произволно задържат хиляди уйгури и други мюсюлмани в центрове, където те са принудени да преминат „патриотично“ образование.

Властите също наредиха на уйгурските студенти, които учат в чужбина, включително в Египет, да се върнат в Синдзян; и през юли египетските власти събраха онези, които не успяват да се върнат, вероятно по желание на Китай. До септември около 20 уйгури бяха насилствено върнати в Синдзян, докато 12 са освободени. Някои от върналите се са задържани; съд в Синдзян осъди ислямския учен Хебибула Тохти на 10 години затвор, след като се завърна с докторска степен от египетския университет Ал-Ажар.”

35. В своя Световен доклад за 2019 г. организацията направи следните допълнителни коментари:

“С безпрецедентни нива на контрол върху религиозните практики властите фактически са забранили практикуването на ислям в региона. ...

Правителството е възпрепятствало тюркските мюсюлмани да контактуват с хора в чужбина и притиска някои уйгури и етнически казахи, живеещи извън страната, да се върнат в Китай, като същевременно изисква от други да предоставят подробна лична информация за живота си в чужбина.”

36. Доклад на Хюман Райтс Уоч за ситуацията в ХУАР, публикуван през септември 2018 г. и озаглавен „Изкореняване на идеологически

вируси: Китайската репресивна кампания срещу мюсюлманите на Синдзян“, посочва следното:

“Властите се стремят да оправдаят жестокото отношение със запазването на стабилността и сигурността в Синдзян и да „ударят“ онези, считани за терористи и екстремисти, по „прецизен“ и „задълбочен“ начин. Служители на Синдзян твърдят, че в основата на тези проблеми са „проблемните идеи“ на тюркските мюсюлмани. Тези идеи включват това, което властите описват като крайни религиозни догми, но също така и всяко нехан китайско чувство за идентичност, било то ислямско, тюркско, уйгурско или казахстанско. Властите настояват, че тези убеждения и афинитети трябва да бъдат "коригирани" или "изкоренени."

Властите на Синдзян направиха чуждестранните връзки престъпление, що се отнася до хората с връзки към официален списък от „26 чувствителни страни“, включително Казахстан, Турция, Малайзия и Индонезия. Хората, които са били в тези страни, имат семейства или по друг начин общуват с хора там, са разпитвани, задържани и дори съдени и лишавани от свобода...

Ограниченията на китайското правителство спрямо практикуването на исляма в Синдзян са сред най-строгите и най-всеобхватните в света. ... Китайското правителство се стреми да оправдае много репресивни мерки като необходими за премахване на това, което счита за тероризъм и екстремизъм в региона...

Китайското правителство продължава да лобира пред чуждестранни правителства и междуправителствени организации за определяне на Ислямското движение Източен Туркестан (ЕТИМ) и други уйгурски организации и лица, включително тези, които мирно се застъпват за уйгурската независимост, като терористи, и се стреми към външно сътрудничество в това, което нарича усилия, насочени срещу тероризма в Синдзян. Така например през април 2018 г. то се опита, но не успя да блокира акредитацията на Долкун Иса, активист за уйгурски права, за форум на ООН, твърдейки, че е „терорист“.

Докладвани са множество насилствени инциденти в Синдзян - по-специално атентатите на пазара на Урумчи през 2014 г. - и насилието, приписвано на уйгурите в Пекин през 2013 г. и Кунмин през 2014 г. Повечето доклади за тези и други насилствени инциденти обикновено описват събитията като предумишлени атаки, често като тероризъм. Китайското правителство обвини за някои от тях чужди групировки, включително ЕТИМ, въпреки че съществуването, силата и нивото на заплахата на групировките са спорни....

В рамките на кампанията "Силен удар" китайските власти зачестиха произволните задържания. Лицата, задържани от полицията, първо се разпитват, след това или се прехвърлят в центрове за задържане, или се отвеждат директно в лагери за политическо образование. В центровете за задържане те се държат преди да бъдат съдени; тези, които не са осъдени и лишени от свобода, се изпращат в лагери за политическо образование или са освободени.

Задържаните описаха изтезания и малтретиране в центровете за задържане, които включват побои, провесване на тавани и стени и продължително оковаване. ..."

37. Според годишния международен доклад на Амнести Интернешънъл 2017-18:

“През май имаше съобщения в медиите, че китайските власти в ХУАР са инициирали политика да принудят всички уйгури, които учат в чужбина, да се

върнат в Китай. Шестима уйгури, които са учили в Турция, но се завърнаха в ХУАР, получиха присъди от затвор от 5 до 12 години по неопределени обвинения. През април китайските власти задържаха роднини на няколко студенти в Египет, за да ги принудят да се върнат у дома до май. Получиха се съобщения, че някои, които са се върнали, са били измъчвани и затваряни. През юли египетските власти започнаха масово събиране на стотици китайски граждани в Египет, главно уйгури. От тях поне 22 уйгури са принудително върнати в Китай.

Buzainafu Abudourexiti, уйгурска жена, която се завърна в Китай през 2015 г. след като две години учи в Египет, беше задържана през март и осъдена през юни на седем години лишаване от свобода след таен процес.

III. ОТНОСИМО РАЗВИТИЕ В ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ

38. В заключителното си становище по комбинираните периодични доклади на Китай от четиринадесети до седемнадесети, издадено през август 2018 г. (CERD/C/CHN/CO/14-17), Комитетът на ООН за премахване на расовата дискриминация („CERD“) изрази своята загриженост, както следва:

“Многобройни съобщения за задържане на голям брой етнически уйгури и други мюсюлмански малцинства, държани в изолация и често за дълги периоди, без срещу тях да бъдат повдигнати обвинения или да бъдат съдени под предлог за борба с тероризма и религиозния екстремизъм. Комитетът изразява съжаление, че няма официални данни за това колко хора са задържани дългосрочно или които са били принудени да прекарват различни периоди в политически лагери за превъзпитание за дори незастрашаващо изразяване на мюсюлманската етнорелигиозна култура като ежедневни молитви. Изчисленията за тях варират от десетки хиляди до милион. ...

Съобщава се, че много уйгури в чужбина, които са напуснали Китай, са били върнати в страната срещу волята им. Има опасения за настоящата безопасност на тези, които принудително са се върнали в Китай”

39. Затова CERD отправя следните препоръки към държавата:

„Спиране на практиката за задържане на лица, които не са били законно обвинени, съдени и осъдени за престъпление, в никакви извънзаконни места за задържане;

Незабавно освобождаване на лицата, задържани понастоящем при тези обстоятелства, и разрешаване на неправомерно държаните лица да търсят обезщетение; ...

Разкриване на настоящото местоположение и статут на уйгурски студенти, бежанци и търсещи убежище, завърнали се в Китай по искане на държавата-членка през последните пет години.”

ПРАВНИ ИЗВОДИ

I. ОТТЕГЛЯНЕ НА ЖАЛБИТЕ ОТ НЯКОИ ЖАЛБОПОДАТЕЛИ

40. В писмо от 20 март 2019 г. представителят на жалбоподателите информира Съда, че първият и петият жалбоподател са напуснали България и са се отказали от производството пред Съда.

58. При тези обстоятелства, отбелязвайки, че първият и петият жалбоподатели вече не възнамеряват да поддържат своите оплаквания, Съдът счита, в съответствие с член 37, параграф 1, буква а) от Конвенцията, че вече не е оправдано да продължи разглеждането на жалбата, що се отнася до тези двама кандидати. Съответно тази част от жалбата трябва да бъде заличена от списъка.

59. Следователно, когато споменава по-нататък „жалбоподателите“, Съдът ще реферира към втория, третия и четвъртия жалбоподател.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 И 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

41. Жалбоподателите се оплакват, че ако бъдат върнати в Китай, ще бъдат изправени пред преследване, малтретиране и произволно задържане и дори могат да бъдат екзекутирани. Те се позовават на чл. 2 и чл. 3 от Конвенцията.

42. Тези разпоредби на Конвенцията гласят следното:

Член 2

“1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. Никой не може да бъде умишлено лишен от живот, освен в изпълнение на съдебна присъда за извършено престъпление, за което такова наказание е предвидено в закона.

2. Лишаването от живот не се разглежда като противоречащо на разпоредбите на този член, когато то е резултат от употреба на сила, призната за абсолютно необходима:

- (а) при защитата на което и да е лице от незаконно насилие;
- (б) при осъществяването на правомерен арест или при предотвратяване на бягството на лице, законно лишено от свобода;
- (с) при действия, предприети в съответствие със закона за потушаване на бунт или метеж.”

Член 3

“Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.”

A. По допустимостта

43. Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали наличните вътрешноправни средства за защита, тъй като не са

обжалвали заповедите от 27 юли 2017 г., с които се разпорежда връщането им. В такова производство жалбоподателите са щяли да имат възможност допълнително да поискат спиране на изпълнението на въпросните заповеди. В отговор жалбоподателите посочват, че заповедите не са им преведени на разбираем от тях език и че, след като са били задържани, те не са разполагали с ефективен достъп до адвокат. Освен това те считат, че в производството, посочено от Правителството, националните съдилища не биха разгледали техните аргументи относно риска от преследване в Китай.

44. Съдът не намира за необходимо да определи дали жалбоподателите са имали възможност да подадат молби за съдебен контрол на спорните заповеди веднага след пристигането си в България и докато са били в ареста и дали средството за защита е щяло да бъде ефективно. Важното е, че впоследствие Държавната агенция „Национална сигурност“ е наредила експулсирането на жалбоподателите и че заповедите за експулсиране, които са били подложени на съдебен контрол по искане на жалбоподателите, са влезли в сила (виж параграфи 34-39 по-горе). Тъй като изглежда, че заповедите за връщане и експулсиране представляват еднакво валидни основания за извеждане на жалбоподателите от България, изглежда без значение дали жалбоподателите са могли да оспорят и да постигнат отмяна на първите заповеди,; както беше отбелязано, вторите заповеди - заповедите за експулсиране - са в сила и изглежда, че само решението на Съда да наложи привременна мярка съгласно член 39 от Правилата на Съда понастоящем предотвратява извеждането на жалбоподателите. Съответно, като се има предвид, че за тяхното положение в България няма значение дали жалбоподателите са могли да прибегнат до посоченото от Правителството средство за защита, Съдът отхвърля възражението за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

45. Съдът отбелязва освен това, че разглежданите оплаквания не са явно необосновани по смисъла на член 35, параграф 3, буква а) от Конвенцията. Те не са недопустими на никакви други основания. Следователно те трябва да бъдат обявени за допустими.

Б. По същество

1. Доводи на страните

46. Становищата на страните бяха представени преди Върховният административен съд да потвърди заповедите за експулсиране на жалбоподателите през май 2019 г. Страните не са коментирали тези решения.

47. Въпреки че признава, че общата ситуация в XUAR може да породви „безпокойство“ относно нарушенията на правата на уйгурското

население, Правителството изтъква, че тази ситуация „не изглежда да представлява системно излагане на уйгурите на практики на малтретиране.“ Личните истории на жалбоподателите не демонстрират реален риск от малтретиране; те не са били изправени пред особено висок риск поради членство в политическа група или партия, нито защото са били активисти за човешки права, интелектуалци или религиозни лидери. Освен това историите на жалбоподателите не са подкрепени с конкретни доказателства. В допълнение, Правителството твърди, че „поне до известна степен“ настоящата кампания на китайските власти в ХУАР е насочена към борба срещу екстремизма и тероризма. Накрая, по въпроса дали се предвижда извеждането на жалбоподателите в Китай или в трета страна, Правителството посочва, че все още се обсъждат „различни варианти“.

48. Жалбоподателите считат за ясно, че в ХУАР китайските власти извършват „явни нарушения на основните права на човека“, насочени към категория граждани, много по-широка от категориите, изброени от Правителството, а именно политически активисти и активисти за човешки права, интелектуалци или религиозни лидери. Жалбоподателите повтарят своя аргумент, че ако бъдат върнати в Китай, те ще бъдат изправени пред малтретиране и възможна смърт. Те посочват, че не са били в състояние да представят доказателства за преследването, на което са били подложени преди бягството си от Китай, тъй като мерките срещу тях са били незаконни и не са документирани. И накрая, жалбоподателите посочват, че българските власти са обсъдили само възможността да ги върнат в Китай и не са посочили нито една трета страна.

2. Преценката на Съда

49. Както в по-ранните подобни дела, Съдът намира, че въпросите, повдигнати от жалбоподателите по членове 2 и 3 от Конвенцията, са неразривни. (виж *F.G. v. Sweden* [GC], no. 43611/11, § 110, 23 март 2016, и *L.M. and Others v. Russia*, nos. 40081/14 и 2 други, § 108, 15 октомври 2015). Следователно ще ги разгледа заедно.

50. Общите принципи съгласно член 3 от Конвенцията относно извеждането на чужденци, включително оценката за съществуването на реален риск и разпределението на тежестта на доказване, са обобщени в *J.K. and Others v. Sweden* [GC], no. 59166/12, §§ 77-105, 23 август 2016). Те се прилагат и по отношение на член 2 от Конвенцията (виж *L.M. and Others*, цитиран по-горе, § 108). В § 86 на *J.K. and Others* Съдът отбеляза по-специално следното (цитати пропуснати):

“Оценката за съществуването на реален риск задължително трябва да бъде строга ... Оценката трябва да се съсредоточи върху предвидимите последици от извеждането на жалбоподателя в страната на местоназначение, в светлината на общата ситуация там и на неговите или нейните лични обстоятелства. В тази

връзка и когато е уместно да се направи това, Съдът ще разгледа дали съществува обща ситуация на насилие в страната на местоназначение.

По дело за експулсиране Съдът трябва да разгледа дали с оглед всички обстоятелства по делото пред него са представени съществени основания да се смята, че съответното лице, ако бъде върнато, ще бъде изправено пред реален риск да бъде подложено на третиране противно на член 3 от Конвенцията. Ако се установи наличието на такъв риск, връщането на жалбоподателя непременно ще бъде в нарушение на член 3, независимо дали рискът произтича от обща ситуация на насилие, лична характеристика на жалбоподателя или комбинация от двете. Ясно е обаче, че не всяка ситуация на общо насилие може да породи такъв риск. Напротив, Съдът е изяснил, че общата ситуация на насилие би била достатъчно интензивна, за да създаде такъв риск „в най-крайни случаи“, когато съществува реален риск от малтретиране само защото физическо лице ще бъде изложено на такова насилие при връщане.“

51. Съдът трябва да отбележи в началото, че ясно съзнава трудностите, с които се сблъскват държавите при защитата на населението им от терористично насилие, което само по себе си представлява сериозна заплаха за правата на човека (вижте, сред другите власти, *Lawless v. Ireland* (no. 3), 1 юли 1961, §§ 28-30, Серия А no. 3; *Öcalan v. Turkey* [GC], no. 46221/99, § 179, ЕСПЧ 2005-IV; и *Ауад*, цитиран по-горе, § 95). Съдът счита, че когато са изправени пред такава заплаха, за договарящите държави е легитимно да заемат твърда позиция срещу онези, които допринасят за терористични актове, които Съдът няма как да оправдае при каквито и да е обстоятелства (вижте *Daoudi v. France*, no. 19576/08, § 65, 3 декември 2009, и *О.Д. срещу България*, no. 34016/18, § 45, 10 октомври 2019). Въпреки това, дори когато, както в случая се твърди, има данни, че едно лице има връзка с терористични организации, Конвенцията забранява в абсолютно изражение изтезания или нечовешко или унизително отношение или наказание (вижте *A.M. v. France*, no. 12148/18, § 112, 29 април 2019). Следователно, когато се покажат съществени основания да се смята, че физическо лице ще бъде изправено пред реален риск да бъде подложено на третиране противно на член 3, ако бъде изведено в друга държава, отговорността на договарящата държава да го предпази от такова третиране е ангажирана случай на експулсиране или екстрадиция (вижте *Ismoilov and Others v. Russia*, no. 2947/06, § 126, 24 април 2008).

52. Горното означава също така, че всички съображения по настоящото дело, свързани с въпроса дали жалбоподателите представляват риск за националната сигурност на България - както се твърди от Държавна агенция „Национална сигурност“ и е прието от Върховния административен съд (вижте параграфи 34-38 по-горе) – не са от значение за преценката Съда (вж. *Ауад*, § 101, и *О.Д.*, § 47, и двете цитирани по-горе). Основният въпрос е дали са представени съществени основания да се смята, че има реален риск жалбоподателите да се

сблъскат с малтретиране или смърт, ако заповедите за връщането или експулсирането им бъдат приложени и те бъдат върнати в Китай.

53. Твърденията на жалбоподателите за риска, с който ще се сблъскат, са били разгледани на местно ниво в хода на производството по Закона за убежището и бежанците. Националните власти - Държавната агенция за бежанците и Административният съд – са приели, че такъв риск не е доказан: жалбоподателите не са показали, че е трябвало да напуснат Китай поради преследване въз основа на етническата им принадлежност или религия; те са получили образование и са водили нормален живот, но са нарушили закона; китайските власти са предприели антитерористични действия в отговор на насилието от уйгурски сепаратисти (виж параграфи 30-31 по-горе). В последвалите производства, които са пряко свързани с връщането на жалбоподателите, Върховният административен съд обаче не е разгледал твърденията им, че са изправени пред риск от малтретиране в случай на експулсиране (виж параграф 39 по-горе). При тези обстоятелства Съдът е призван да оцени ситуацията в приемащата държава и риска, пред който са изправени жалбоподателите в светлината на изискванията на членове 2 и 3, като вземе предвид всички материали на негово разположение, включително материалите, събрани *proprio motu* (вижте *Hirsi Jamaa and Others v. Italy* [GC], no. 27765/09, §§ 115-16, ЕСПЧ 2012).

54. Относимата информация за настоящата ситуация в ХУАР, цитирана в параграфи 47-54, показва, че китайските власти са продължили със задържането на стотици хиляди или дори милиони уйгури в „лагери за превъзпитание“, от където са докладвани случаи на малтретиране и изтезания на задържаните. Според Държавния департамент на САЩ някои задържани дори са били убити от служители по сигурността (виж параграф 48 по-горе).

55. Цитираните по-горе източници показват, че правителствената репресия срещу уйгурите се оправдава с необходимостта от борба с тероризма и екстремизма и че подозренията в сепаратизъм или застрашаване на държавната сигурност могат да доведат до дълги присъди или смъртно наказание без надлежен процес (виж параграфи 48 и 53 по-горе). В това отношение е важно, че според българските власти, преди да пристигнат в България, жалбоподателите са преминали обучение за Ислямско движение Източен Туркестан - което според същите органи е сепаратистка организация, действаща в Западен Китай, и което се счита от китайското правителство за терористична организация (виж параграфи 36, 40 и 46 по-горе).

56. Освен това се съобщава, че много уйгури, които са се завърнали в Китай, след като са го напуснали, или са били насилствено репатрирани, са били задържани в „лагери за превъзпитание“ или по друг начин са изправени пред риск от затвор и малтретиране.

Министерството на вътрешните работи на Обединеното кралство счита, че уйгурите от XUAR, които биха могли да покажат, че след завръщането си в Китай ще бъдат затворени в такъв лагер, "е вероятно да бъдат изложени на преследване и/или сериозна вреда" (виж параграф 47 по-горе). Освен това Хюман Райтс Уоч цитира примера на ислямски учен, който е бил осъден на десет години лишаване от свобода след завръщането си в XUAR (виж параграф 51 по-горе), а Амнести Интернешънъл докладва за подобен случай на уйгурска жена, лишена от свобода след таен процес (виж параграф 54 по-горе). В писмото си от декември 2017 г. до българските власти последната организация също така заявява, че много уйгури, които са били върнати насилствено в XUAR, са били „задържани, измъчвани, а в някои случаи осъждани на смърт и екзекутирани“ (вж. Параграф 42 по-горе). Амнести Интернешънъл докладва и за случая със шестима уйгури, които след завръщането си от Турция са хвърлени в затвора по неопределени обвинения (вж. параграф 54 по-горе). Има и съобщения за хора, които са се завърнали в XUAR и са изчезнали (виж параграф 48 по-горе) или са починали след настаняването им в „лагери за превъзпитание“ (вижте параграф 49 по-горе).

57. През август 2018 г. CERD, органът на Организацията на обединените нации, също изразява загриженост за съдбата на уйгурските студенти, бежанци и търсещи убежище, принудително върнати в Китай, и призовава китайското правителство да разкрие местоположението и статуса на тези хора (вж. Параграфи 55-56 по-горе).

58. С оглед на гореизложеното, в светлината на информацията за общата ситуация в XUAR и индивидуалните обстоятелства на жалбоподателите (а именно, че са заподозрени в тероризъм и са избягали от Китай), Съдът намира съществени основания да смята, че жалбоподателите ще бъдат в реален риск от произволно задържане и лишаване от свобода, както и от малтретиране и дори смърт, ако бъдат върнати в страната на произход.

59. Следователно Съдът трябва да проучи дали съществуват ефективни гаранции, които защитават жалбоподателите срещу произволно връщане от страна на българските власти в Китай, било то пряко или косвено (вж. *M.S.S. v. Belgium and Greece* [GC], no. 30696/09, § 286, ЕСПЧ 2011). Националните власти не уточняват дали са предвидили връщане на жалбоподателите в родината им или в трета страна и според Правителството се обсъждат „различни варианти“ (виж параграф 66 по-горе). От своя страна жалбоподателите твърдят, че единствената възможна страна по местоназначение, която е обсъждана, е Китай (виж параграф 67 по-горе).

60. В първоначалните заповеди за връщане на жалбоподателите не е посочена държавата на връщане, а единствено е повторена

формулировката от Закона за чужденците - „страна на произход, страна на транзитно преминаване или трета страна“ (виж параграф 24 по-горе).

61. Заповедите за експулсиране на жалбоподателите също не посочват държава на връщане (виж параграф 34 по-горе). Върховният административен съд е счел, че определянето на такава държава и оценката на всеки риск, с който жалбоподателите биха могли да се сблъскат, ако бъдат върнати в Китай, съгласно чл. 44а от Закона за чужденците (за описание на тази разпоредба и съответната вътрешна практика съгласно нея, вж. *Ауад*, цитиран по-горе, § 38), следва да се извърши в процеса на изпълнение на заповедите за експулсиране (виж параграф 39 по-горе).

62. В *Ауад* (цитиран по-горе, § 106) Съдът критикува такъв подход, като констатира, че той не дава гаранции, че българските власти ще проучат с необходимата строгост въпроса за риска, с който жалбоподателят ще се сблъска, ако се върне в страната, от която е избягал (Ливан). В допълнение, Съдът посочи, че Правителството не е обяснило как точно имиграционните власти ще приложат чл. 44а от Закона за чужденците при изпълнение на заповедите за експулсиране. Следователно не бе ясно въз основа на какви стандарти и информация властите щяха да определят, съответния риск, ако има такъв. Накрая, Съдът отбелязва, че липсва индикация дали, ако властите бяха решили да изпратят жалбоподателя в трета страна, те щяха да проверят внимателно дали от своя страна той няма да бъде изпратен оттам в Ливан без надлежно разглеждане за риска от малтретиране.

63. Съдът намира горните съображения относно прилагането на заповедите за експулсиране за еднакво валидни в настоящия случай и отбелязва, че Правителството не е предоставило информация, която би могла да го доведе до различен извод.

64. Следователно изглежда, че в процеса на изпълнение на заповедите за връщане или за експулсиране на жалбоподателите няма ефективни гаранции, че те няма да бъдат върнати в Китай. Съдът вече установи по-горе, че жалбоподателите не могат да се върнат безопасно в своята страна на произход, където има съществени основания да се смята, че ще бъдат подложени на произволно задържане и малтретиране и дори риск от смърт.

65. Съответно Съдът заключава, че ако бъде приложено, връщането на жалбоподателите в Китай въз основа на заповедите за връщането или експулсирането им, издадени от българските власти, би било в нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

66. Жалбоподателите се оплакват по член 13, във връзка с членове 2 и 3 от Конвенцията, че производството по Закона за убежището и

бежанците не е представлявало ефективно вътрешно средство за защита по отношение на техните оплаквания.

67. Въпреки това, като взема предвид фактите по делото, становищата на страните и констатациите си по членове 2 и 3 от Конвенцията, Съдът счита, че е разгледал основните правни въпроси, повдигнати в настоящата жалба, и че няма нужда да постановява отделно решение по оставащото оплакване (вж. *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmporeanu v. Romania* [GC], no. 47848/08, § 156, ЕСПЧ 2014).

IV. ЧЛЕН 39 ОТ ПРАВИЛАТА НА СЪДА

68. Съдът указва повторно, че в съответствие с член 44, параграф 2 от Конвенцията настоящото решение няма да стане окончателно, докато (а) страните не заявят, че няма да искат делото да бъде отнесено до Голямата камера; или (б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до Голямата камера; или в) съставът на Голямата камера отхвърли молбата за отнасяне съгласно член 43 от Конвенцията.

88. Привременната мярка, индикирана на Правителството съгласно член 39 от Правилата на Съда, следва да остане в сила, докато настоящото решение стане окончателно или докато Съдът не вземе допълнително решение в тази връзка (вж. Диспозитива).

V. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

69. Член 41 от Конвенцията предвижда:

“Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

70. Жалбоподателите не са направили искания за справедливо обезщетение. Съответно Съдът счита, че не е сезиран да им присъди каквато и да е сума.

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Решава* да заличи жалбата от списъка си с дела, що се отнася до първия и петия жалбоподател;

2. *Обявява* оплакванията по членове 2 и 3 от Конвенцията, доколкото се отнасят до втория, третия и четвъртия жалбоподател, за допустими;
3. *Приема*, че ако вторият, третият и четвъртият жалбоподател бъдат в Китай, би било налице нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията;
4. *Приема*, че не е необходимо да разглежда допустимостта и основателността на оплакването по член 13 от Конвенцията;
5. *Решава* да укаже на Правителството съгласно член 39 от Правилата на Съда, в интерес на правилното протичане на производството, да не извежда жалбоподателите до влизане в сила на настоящото решение или до по-нататъшно известие.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 20 февруари 2020 г., в съответствие с 77 §§ 2 и 3 от Правилатана Съда.

Милан Блашко
Зам.-секретар

Шифра О'Лиъри
Председател